

Літинська Д.Ю., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: **Варава І.П.**, доктор філософії

ОКРЕМІ ПИТАННЯ СУЧАСНИХ КОСМІЧНО-ПРАВОВИХ ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО КОСМІЧНОГО ПРАВА

XX століття ознаменувало епоху освоєння космосу. Сьогодні ж космос розглядається людиною не лише як частина галактичної території, але й як важлива інформаційно-економічна та комунікаційно-логістична сфера. Однак, комплекс космічно-правових відносин, пов'язаних з дослідженням і використанням космічного простору та небесних тіл сьогодні зазнає істотних змін. Важливого значення набуває пошук нових можливих напрямів та удосконалення наявних способів вирішення актуальних космічно-правових питань з метою забезпечення прогресивного розвитку міжнародного та національного космічного права.

Задля розуміння перспектив розвитку міжнародного космічного права спробуємо окреслити наявні сучасні проблеми та досягнення в цій сфері.

За більш ніж 50 років розвитку світової космонавтики було запущено приблизно 5 000 космічних об'єктів. Тому однією із суттєвих проблем практичної космонавтики, а, отже, і сучасного міжнародного космічного права постає проблема техногенного засмічення космічного простору.

Зрозуміло, що деякі досягнення в міжнародному космічному праві стали застарілими та потребують реорганізації. Проте, існують проблеми, що є актуальними ще з початку розвитку космічного права та досі не були

вирішені. До таких належить проблема делімітації космічного та повітряного просторів. На доктринальному рівні під делімітацією космічного та повітряного просторів розуміють договірне визначення меж між повітряним і космічним просторами. Проте, проведений системний аналіз базових міжнародно-правових актів у сфері космічної діяльності засвідчує відсутність нормативного розмежування повітряного і космічного просторів. Необхідність розв'язання цієї проблеми полягає в потенційних загрозах національній безпеці та спірних ситуаціях між суб'єктами космічних правовідносин.

Необхідного вирішення потребує і проблема, що виникла з розвитком технологій,—це правовий статус космонавта. Ще з часу укладання перших міжнародних космічних договорів були розбіжності в термінології [2]. У франкомовних, англomовних і іспаномовних текстах міжнародних космічних договорів використовується термін астронавт, тоді як в пострадянських договорах застосовували термін космонавт. Хоча ці терміни й здаються синонімічними, вони такими не є. У США, наприклад, статус астронавта має особа, що лише тільки почала тренування в державній космічній програмі, натомість в пострадянських державах статус космонавта надається особі після здійснення нею космічного польоту [2].

У 5 ст. Договорі про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла (Прийняття від 27.01.1967 року) космонавтів називають посланцями людства в космосі [1]. Держави-учасниці цього Договору розглядають космонавтів як посланців людства в космос і надають їм всіляку допомогу в випадках аварії, лиха або вимушеної посадки на території іншої держави-учасниці Договору або у відкритому морі. Космонавти, які здійснюють таку вимушену посадку, мають бути в безпеці і негайно повернуті державі, до реєстру якої занесено їх космічний корабель. Однак,

постає питання чи можна віднести цей правовий акт на наш час, коли в космічну чи навколоземельну космічну подорож відправляються особи, основною метою яких є пізнавальні та розважальні цілі. Важливою перспективою розвитку міжнародного космічного права є порушення саме цього питання а також: введення нових термінів для таких осіб, як космічний турист, регламентація загальних ознак правового режиму їх діяльності та правового статусу тощо.

Таким чином, перспективи розвитку міжнародного космічного права мають багато нагальних питань для їх порушення. Задля їх вирішення необхідне проведення Всеосяжної Конференції з космічного права, актуальність якої вже неодноразово звучала в Юридичному підкомітеті Комітету ООН з космосу, в тому числі з боку делегації України. Зі встановлення уніфікованої космічно-правової термінології, яка включить нові та сучасні терміни й забезпечить їх одноманітне вживання, розвиток космічного права буде мати більше перспектив.

Література

1. Онищенко В.В. Деякі проблемні аспекти сучасного космічного права: правовий статус космонавта. *Актуальні проблеми сучасного міжнародного права* : зб. наук. ст. за матеріалами II Харк. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова, Харків, 21 листоп. 2016 р.: у 2 ч. / редкол.: А. П. Гетьман, І. В. Яковюк, В. І. Самощенко та ін. Х., 2016. Ч. 2. 490 с. С.189-191.

2. Солодовникова А.Д. Виникнення та розвиток міжнародного космічного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 6. С. 432-433.